

tiskarsko in papirniško dejavnost? Menim, da ni dveh strok, ki bi se tako prepletali med seboj in zahtevali toliko medsebojnega poznanja, kot prav ti dve.

Jože Pajec

Repertoar slovenskih gledališč. 1867 do 1967. Popis premier in obnovitev. (Uredniški odbor: Nevenka Gostiševa, Zora Koprivnikova, Janez Logar, Mirko Mahnič, Dušan Moravec — glavni urednik —, Smiljan Samec in Dušan Škedl.) V Ljubljani, Slovenski gledališki muzej 1967. 760 str. s sl. 8°.

Sestaviti pregled repertoarja vseh slovenskih poklicnih gledališč za sto let ni preprosta stvar. Virov sicer ni tako malo: dosedANJI podobni pregledi (Anton Trstenjak, Ciril Debevec, Dušan Škedl, Smiljan Samec, Dušan Moravec, Pavel Strmšek, Dušan Mevlja idr.), gledališki listi, letaki in arhivi, poročila in drobci v časopisju in podobno. Vendar vse to ni v celoti ohranjeno ali pa je nepopolno oziroma premalo izčrpno, da bi v vseh pogledih zadostovalo. Predvsem pa: razdrobljeno je na več strani. Avtorji so morali torej najprej zbrati, kar je bilo doslej evidentiranega, urediti in nato dopoljevati.

Odgovoriti pa je bilo treba tudi na nekaj načelnih vprašanj. Kdaj je predstava »nova« in kdaj samo ponovitev prejšnje? Odločili so se, da bodo šteli predstavo za novo, če ima drugega režiserja, če je zasedba bistveno spremenjena ali če je delo uprizorjeno po večletnem presledku. Kriterij je dovolj preudaren, čeprav za starejšo dobo najbrž ni bil ravno lahak. Dokaj zapleteno je vprašanje, kdo je avtor dramatiziranega dela: avtor predloge ali dramatizator. Primerov, ki govore za prvo ali drugo možnost, je mnogo. Odločili so se, da bodo taka dela uvrščali pod dramatizatorja, torej tako, kot je navada že v bibliografiji. Pri vprašanju, ktere sodelavce pri uprizoritvi naj navajajo, vse (za starejšo dobo bi jih niti ne mogli) ali le nekatere in ka-

tere, so se odločili tako, da bodo igralce v celoti izpustili, od drugih sodelavcev pa upoštevali le najvažnejše.

Knjiga ima dva dela in kazala. Prvi del je kronološki popis predstav. Razdeljen je po gledaliških hišah tako, da je najprej o vsaki podan kratek historiat, nato pa v časovnem redu predstave. Gledališča si ne slede kronološko, kot bi pričakovali, temveč takole: Drama SNG v Ljubljani (1722 predstav), Opera SNG v Ljubljani (868), SNG na osvobojenem ozemlju (15), Akademija za gledališče, radio, film in televizijo (51), Mestno lutkovno gledališče v Ljubljani (37), Mestno gledališče ljubljansko (168), Eksperimentalno gledališče (16), Mladinsko gledališče (48), Oder 57 (20), Gledališče ad hoc (10), Slovensko gledališče v Trstu — Drama (430), — Opera (23), Drama SNG v Mariboru (663), Opera SNG v Mariboru (302), Slovensko ljudsko gledališče v Celju (374), Okrajno gledališče v Ptuj (199), Prešernovo gledališče v Kranju (101), Gledališče Slovenskega primorja v Kopru (46).

Vseh zabeleženih predstav je blizu 5100. Seveda to ne pomeni hkrati tudi števila uprizoritev del v naših poklicnih gledališčih, saj je vsako delo navedeno tolikokrat, kolikokrat je bilo na novo uprizorjeno. Vedeti tudi moramo, da včasih izpolnjuje predstavo več krajših del (zlasti pogosto pri baletu), v Repertoarju pa je vsako delo obravnavano kot samostojna enota.

Vpis predstave je podoben bibliografskemu vpisu knjige ali članka: po določenem zaporedju so navedeni tisti podatki, ki so za predstavo karakteristični in ki jo toliko označijo, da je ni mogoče zamenjati s kako drugo. Vendar pove vpis o predstavi precej več, kot je za samo identifikacijo potrebno. Načeloma obsega tele elemente: avtor, naslov, originalni naslov, podnaslov, ki običajno označuje zvrst dela (drama, burka, narodna igra ipd.) in pove število dejanj (delov, slik), dalje libretist, prevajalec ali predelovalec, datum pre-

miere ali nove postavitve in število vseh predstav (pri starejših kar datumih vseh ponovitev), soustvarjalci. Kot soustvarjalci so našteti režiser (pri operi tudi dirigent in pri baletu koreograf), scenograf in kostumograf. Menim, da bi zadnja dva lahko odpadla, kot so zaradi pomanjkanja prostora odpadli igralci. Nekaj prostora bi brez škode za grafično jasnost vpisa pridobili tudi, če bi soustvarjalce natisnili zdržema in ne vsakega v novo vrsto. V opombi je opozorilo na letak ali gledališki list, na avtorja scenske glasbe, na druge naslove, pod katerimi je bilo delo uprizorjeno, na avtorjev psevdonim in podobno.

Izhodišče za vpis so bili verjetno letaki, ki spremljajo če že ne vsako, pa vsaj večino predstav in ki jih v opombi dosledno omenjajo, če jih imajo v arhivu. Poleg tega med besedilom tudi objavljajo 50 faksimilov. Seveda so vpisi oblikovani povsem samostojno, smotno, jasno, precizno, dosledno, kar bi o letakih težko rekli. Primerjava letakov z ustreznimi vpisi pove, da so avtorji včasih zapisali podatke, ki jih na letakih ni bilo in so jih torej morali dobiti drugod. Taki podatki so zlasti ugotovitev anonimnega avtorja, originalni naslov, razrešitev anonimnega ali psevdonimnega prevajalca (prim. letak na str. 197 z vpisom št. 388, letak na str. 237 z vpisom št. 1817). Dopolnitve te vrste bi bilo bolje staviti v oglati oklepaj, saj bi tako iz vpisa res lahko razbrali, kako je bilo kako delo občinstvu predstavljeno. Vsa reč se še bolj zaplete, kadar letak sploh ni ohranjen in je treba vpis oblikovati iz raznih virov.

Drugi del se imenuje »abecedni popis«, obsega pa seznam naslovov uprizorjenih del po avtorjih, posebej dramskih, posebej opernih, operetnih in baletnih; baleti bi lahko bili posebej. Dela, ki so bila uprizorjena pod različnimi naslovi, so povezana s kazalkami. Iz tega seznama se med drugim lahko poučimo, kolikokrat je bilo kakšno delo pri nas na novo

uprizorjeno; od dramskih del največkrat Cankarjev Kralj na Betajnovi (29), od opernih pa Smetanova Prodana nevesta (25).

Kazalo imen upošteva vse osebe, ki so navedene v vpisih, torej poleg avtorjev, ki so že v prejšnjem kazalu, tudi sodelavce (prevajalce, prireditelje, režiserje itd.). Naslednje kazalo, kazalo naslovov, je obrnjen »abecedni popis«, le da so tu tudi originalni naslovi poleg slovenskih, vendar spet oboji z verzalkami kot pri vpisih. Ni pa pri naslovu zaporedna številka iz prvega dela knjige, temveč avtor, tako da pridemo do uprizoritve šele prek abecednega popisa. Opozoriti kaže na nenavadnost, da so pri razvrščanju naslovov po abecedi upoštevani tudi spolniki, kar je v nasprotju z bibliotekarsko prakso. Drugo tako očitno razhajanje je v tem, da so ženska imena povsod navajana z ženskimi obrazil.

Pogrešam tabelarični prikaz, ki bi izčrpal gradivo številčno. Na primer pregled po narodnosti avtorjev, po sezonah (koliko del je bilo uprizorjenih v posamezni sezoni v vseh gledaliških skupaj in v vsakem posebej) in podobno. Take tabele so zelo nazorne in pogosto uporabljane.

Zanimivo, da je spodbudilo Slovenski gledališki muzej k temu delu prav tisto, kar v knjižnicah vsak dan doživljamo: informacija. Tudi tam se morajo ubadati z odgovori na raznovrstna vprašanja, telefonska, osebna in pismena. Vendar ni pomen Repertoarja samo v tem, da bo odslej informiranje mnogo bolj preprosto in hitro. Z njim je slovenska gledališka literatura dobila izredno bogat in temeljni priročnik za raziskovanje slovenskega gledališča, kakršna sta že Smolejev Dramski leksikon in bibliografija publikacij o dramatik in gledališču na Slovenskem (objavljeno v Dokumentih Slovenskega gledališkega muzeja 1966). Potrebovali bi še podobno sestavljen pregled radijskih in televizijskih iger ter bibliografijo izvirnih in prevedenih slovenskih dramskih del. Morda se ne mo-

timo, če tudi to pričakujemo prav od istih ljudi, ki so v zadnjih letih pokazali že toliko marljivosti ter objavili že veliko gradiva in študij o tej plati slovenske kulture.

Knjižnicam Repertoar ne bo rabil samo kot vir informacij o samih predstavah, ampak jim bo tudi pomagalo pri iskanju imen, originalnih naslovov in podobno. Gre torej za knjigo, ki spada v knjižničarjevo priročno polico.

Jože Munda

Bibliografija »Pregleda« 1910—1912, 1927—1941. Sarajevo, Narodna biblioteka Bosne i Hercegovine 1967. (XVI) + 240 str. s sl. 8°.

Kolektiv Narodne biblioteke Bosne in Hercegovine v Sarajevu je sestavil bibliografsko kazalo Pregleda. Iz uvoda je razvidno, da je izhajal kot mesečnik od leta 1910 do leta 1912, ko je zaradi takratnih političnih razmer prenehal. Ustanovljen je bil z namenom, da zdrami politično in kulturno zaostalo Bosno in Hercegovino ter jo poveže s sodobnimi tokovi takratne Evrope. V prvi fazi svojega izhajanja je bil Pregled predvsem družbeno-politična, kulturna revija (podnaslov: List za nauku i socijalni život). Po prvi svetovni vojni je skupina bivših urednikov revijo obnovila. Leta 1927 je pričela zopet izhajati v obnovljeni obliki, sprva kot tednik, pozneje kot mesečnik. Po vsebini je publikacija sicer prevzela načrt svojega predhodnika, toda z bogatejšo in širšo nalogo. To je razvidno iz podnaslovov: leta 1927 Časopis za politički i kulturni život, leta 1929 Mjesečna književna revija, Književna revija, Mjesečna kulturna revija, od 1933 Časopis za politički i kulturni život. Znova obude Pregled leta 1946, kar pa je že tretja faza, ki je ta bibliografija ne obdeluje.

Obsežna bibliografija prične z uvodom o zgodovini revije in s tehničnimi napotki. In prilogah so fotografije vseh urednikov in posnetki

ovojnih naslovov publikacije. Slede popis po strokah, predmetno imensko kazalo ter kazalo avtorjev in prevajalcev. Bibliografski popis Pregleda zajema vse članke, podpisane in anonimne. Izpuščeni so le oglasi, kratka obvestila z raznimi informacijami in seznam knjig, poslanih na ogled in tiskanih v rubrikah »nove knjige«, »bibliografije« ipd. Snov je razdeljena na deset skupin, ki so po potrebi razdeljene na podskupine, in sicer: I. Književnost, II. Veda o književnosti, III. Kultura, IV. Filologija, V. Filozofija, VI. Družbeno-politične vede, VII. Naravoslovne vede, VIII. Uporabne vede, IX. Zgodovina in sorodne vede, X. Splošna skupina. Razdelitev in tehnična podoba vpisov nas spominjata na Bibliografsko kazalo Ljubljanskega zvona. Morda se je zgodilo pri nas prvič, da sta si dve deli iste vrste tako podobni.

Revija, ki je imela zelo velik pomen za kulturno in politično življenje Bosne in Hercegovine, je zanimala tudi za Slovence, saj so v njej sodelovali tudi nekateri naši napredni pesniki, pisatelji in publicisti. Naj omenim samo nekaj člankov: Franc Bezlaj: Razvoj slavistike kod Slovenaca, Božidar Borko: Pogled u današnju slovenačku književnost, Alojzija Štebi: Savremene države i ideja pacifizma, Angela Vode: Slovenačka žena kao društveni radnik. Sicer pa najdemo v avtorskem kazalu med drugim še tale imena: Louis Adamič, Fran Albreht, Ivan Cankar, Alojz Gradnik, France Kidrič, Ciril Kosmač, Tone Kralj, Bratko Kreft, Lovro Kuhar, Marijan Lipovšek, Anton Melik, Ludvik Mrzel, Vilko Novak, Josip Ribičič, Maksim Sedej, Tone Seliskar, Fran Tratnik, Filip Uratnik, Fran Žižek in Oton Župančič.

Sestavljalci bibliografskega kazala so brez dvoma vložili mnogo truda v svoje delo. Popisali so 6267 enot in dali pregled skozi 18 letnikov. Škoda je le, da sicer vzorno sestavljeno delo kazi toliko tiskovnih napak.

Nuša Štempihar